

בבית הכנסת "אהבת התורה - איש מצליח"
רחוב הרב עוזיאל 43 ב"ב.

בית נאמן

מוצאי שבת פרשת וישלח, ט"ז בכסלו תשע"ו

נושאי השיעור:

שיעורו של מרן ראש הישיבה
רבנו מאיר מאזוז זצוק"ל

ניתן לשמוע
את שיעורו של
מרן זצוק"ל
בערוץ קול ברמה.
או ב'קו' בית נאמן:
079-9270505

חנוכה

א. נס פך השמן. ב. הדלקת חנוכה בבית הכנסת גם ביום. ג. נוסח ברכת "להדליק". ד. כשאתה מסתלק מבטחון באדם, יש לך הצלחה. ה. בנוסח ברכת "שהחיינו".
ו. בלילה הראשון מדליקים את הנר הימני. ז. באיזה נר יתחיל בשאר הלילות. ח. פתיחת הפרוכת והקריאה בספרי התורה משמאל או מימין. ט. מלאכה בימי
החנוכה. י. ראש חודש טבת - 'ראש חודש אלבנת'. יא. בימי החנוכה וב'חשמונאים' רמזים ביטול גזירות היוונים. יב. מרן הרב עובדיה זצ"ל הפך גהינם לגן
עדן. יג. השבת נותנת לנו אושר. יד. תורה מן השמים - מצות מילה. טו. טהרה = אהבה ואחוה שלום ורעות. טז. אם גר בעליה מצות החנוכה בחלון. יז. מקום
ההדלקה בבית הכנסת. יח. אב המשפחה מדליק בזמן עם אשתו וילדיו. יט. זמן ההדלקה. כ. בדברי רש"י בפסוק "עם לבן גרתי" (בראשית ל"ב, ה').

נס פך השמן

א. ¹ בעניין הנס של פך השמן בחנוכה. בין המשכילים שלמדו תורה ככה ככה,² היה אחד ושמו "סלונימסקי". והוא אמר ש"קשה לו" להבין את הנס הזה של פך שמן. איך יכול להיות ששיעור של לילה אחד, דלק שמונה לילות? לא יכול

1. שיעור זה נמסר ע"י מרן רבנו הגדול זצ"ל הכ"מ במוצאי שבת פרשת וישלח - ט"ז בכסלו התשע"ו, במסגרת "השיעור השבועי" בתקופה שטרם יצא עלוננו הקדוש לאורה. בתחילת השיעור דיבר מרן זצ"ל כמה דקות מילואים לשיעור הקודם (ויצא התשע"ו), והדברים נדפסו במקומם, בעלון מס' 439 בשנה שעברה. וישר כוחו של ידידנו היקר - מראשוני עורכי העלון - הרה"ג ר' אביחי סעדון הי"ו על עזרתו הרבה בעריכת שיעור זה ושכמ"ה, וזכות מרן רבנו הגדול זצ"ל תגן בעדו אלף המגן. אכ"י. המערכת.

קודם תחילת השיעור שאל אחד המשתתפים (גיסו של רבנו - ר' נח בוכריץ הי"ו לרפואה שלמה) את השאלה הבאה: לגבי הפסוק בפרשת וישלח "ויהי בשכון ישראל" (בראשית ל"ה כ"ב) שאנחנו חוזרים עליו פעמיים (ראו בחומש איש מצליח). אנחנו חוזרים, אבל שואלים אותנו למה לעשות ככה, ואני לא יודע.

וזה מה שהשיב לו מרן זצ"ל: אני אסביר. בפסוק "ויהי בשכון ישראל בארץ ההיא" יש בו שני טעמים, ואנחנו נוהגים לקרוא אותו פעמיים. וזה מנהג שנמצא בספרים, ככה נהגו במרוקו, ככה נהגו באלג'יר, וככה אבא ע"ה שמע מחזנים מיוחדים בתונס (אחד שמו רבי דוד טייב) בשנת תרצ"ד בערך. ולמה חוזרים? לחם הביכורים! אמר (בסלת למנחה פרשת וישלח) אני לא יודע למה יש כאן שני טעמים, מה זה שונה מכל הפסוקים בתורה? והתשובה היא שפעם היו מתרגמים את הפסוקים לארמית. כשתרגמו את הפסוק הזה, היו מחלקים אותו לשנים, את החלק הראשון - "ויהי בשכון ישראל בארץ ההיא", וילך ראונו וישכב את בלהה פילגש ארבי וישמע ישראל" - לא תרגמו. תרגמו רק את החלק השני - "ויהיו בני יעקב שנים עשר". ככה אומרת הגמרא במגילה (דף כ"ה ע"ב). ולכן כיון שתרגמו חצי ולא תרגמו חצי, זה נראה כמו שני פסוקים, לכן עשו לזה שני סוגי טעמים. הקריאה הראשונה היא ככה: "ויהי בשכון ישראל בארץ ההיא ויִשְׁכַּב אֶת בְּלָהָה פִּלְגֶשֶׁת אֲרָבִי וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל" - וישמע ישראל - אתנח - וישמע ישראל - סוף פסוק. והקריאה השנייה ככה: "ויהי בשכון ישראל בארץ ההיא - סגולתא - וילך ראונו ויִשְׁכַּב אֶת בְּלָהָה פִּלְגֶשֶׁת אֲרָבִי וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל" - אתנח - ויהיו בני יעקב שנים עשר" - סוף פסוק. יש כלל שכתב חכם אשכנזי - רבי זלמן הענא (איך קוראים את זה אני לא יודע, הנה? הנה? הנה?) שפסוק שיש בו שלשה משפטים, שמים בו סגולתא, אתנח וסוף פסוק. פסוק שיש בו שני משפטים שמים בו אתנח וסוף פסוק. (הובא בהקדמת ספר טעם ודעת לרבי אליהו גאנץ). לא יכול להיות שיהיה סגולתא כמו אתנח, סגולתא יש רק כשאפשר לחלק את הפסוק לשלשה חלקים. כמו למשל: "ויאמר ה' אל משה, הנה אנכי בא אליך בערב הענן" - זה סגולתא. "בעבור ישמע העם בדברי עמר, וגם כך יאמינו לעולם" - זה אתנח. "ויגד משה את דברי העם אל ה'": - סוף פסוק. [אז גם כאן כשהפסוק נקרא כולו, יש גם סגולתא. והמנהג הזה לקרוא את הפסוק פעמיים הוא מנהג קדום, כי מצאו כתב יד משנת ה' אלפים י"ב שכתוב בצד פסוק זה: "מתקרי בתרי טעמי" - הפסוק נקרא פעמיים בשני טעמים. הרי זה מה מתקרי? לא כתוב "אית ביה תרי טעמי", אלא "מתקרי בתרי טעמי". הבאנו צילום מזה (בהקדמת תיקון קוראים איש מצליח). אז זה היה מנהג בספרד כשהרשב"א היה בן ארבע עשרה. [ועוד עיין בזה בחומש בית נאמן כאן באורך].

2. היתה תקופה של ההשכלה, שהם למדו תורה אבל התדרדרו, היו להם כל מיני דעות. הם התחילו קצת, תירגמו את התורה לגרמנית, והרבנים החרימו את התרגום הזה, וממילא התדרדרו עוד כהנה וכהנה. "מלחמה לה' בעמלק מדר דר" (שמות י"ז ט"ז), "מדר דר" כתובה בלי וא", אל תקרי "מדר דר" אלא מדרדר - מדרדרים והולכים. עד שבא הרב עובדיה ע"ה והחזיק את עם ישראל בידיים שלא יתדרדרו יותר מדי, החזיק אותם "כאשר ישא האומן את היונק" (במדבר י"א, י"ב).

הדלקת חנוכה בבית הכנסת גם ביום

ב. יש נוהגים להדליק חנוכה גם ביום [בבית הכנסת]. ידעתי שיש מנהג כזה אצל האשכנזים, בנדבורנא מדליקים גם ביום בבית הכנסת. אבל ראיתי בחזון עובדיה (חנוכה עמ' ב') שיש עדות במצרים וכדומה שנוהגים כשאומרים "ארוממן ה' כי דילתני" (זה המזמור של חנוכה - "מזמור שיר חנוכות הבית לדוד") להדליק נרות. ולמה מדליקים ביום? כי הרמב"ם סובר (פ"ג מהלכות תמידין ומוספין הי"ב) שהיו מדליקים את המנורה בבית המקדש גם בלילה וגם ביום. איפה מצא את זה? אנחנו אומרים כל בוקר: "אביי מסדר סדר המערכה" (יומא דף ל"ג ע"א). ושם כתוב: "הטבת שתי נרות והטבת חמש נרות". הרמב"ם מפרש מה זה הטבת שבימים? פירושו הדלקה. אבל הרמב"ם יחיד בדבר, הרשב"א (ח"א סי' ש"ט) חולק

הדלקת נרות	מוצ"ש	ר"ת
י-ם: 16:00	17:14	17:53
ת"א: 16:16	17:16	17:49
חיפה: 16:03	17:13	17:46
ב"ש: 16:18	17:17	17:51

לי אז: תשמע, הרבנים לא באים. אוי ואבוי, אוי מה שיהיה לנו... עמדתי להתפלל בשמע קולנו, והתפללתי בלשון הזה: **"רבונו של עולם, גלוי וידוע לפניך שהרב הזה והרב הזה והרב הזה לא באים, אנא בטובך, תבוא אתה! זה הכל, שנאמר: ויבא ה' ויתייצב"**. (ככה כתוב בשמואל א' פרק ג' פסוק י': "ויבא ה' ויתייצב ויקרא כפעם בפעם שמואל שמואל"). **באותו הערב היתה ההתרמה פי ארבע מכל השנים שעברו!** בכל השנים שעברו הגענו לחמשים אלף שקל, ובאותו הערב דברתי בחום לבי - כי כאב לי שהרבנים לא באים - ותרמו עד מאתיים אלף. **למדתי כלל, כשאתה מסתלק מבטחון באדם, יש לך הצלחה.** אל תעשה מהאדם אליל, אדם מכובד - תכבד אותו, [ולא יותר מזה]. ככה היה אצל החשמונאים, לא היה להם שום כח, לא היה להם 'אסטרטגיה' מהרומאים, שום דבר. **הלכו לבד, והקב"ה עזר להם. נסים ונפלאות עשה להם.** לכן "נפשנו חכתה לה" ראשי תיבות "להדליק נר חנוכה", ככה כותב בן איש חי.

הנר הוא חלק מהמצוות או הוא כל מהות המצוה

ה. אבל הרב חיד"א (במחזיק ברכה סי' תרע"ו סק"א) נתן טעם יותר יפה ע"פ הפשט. אמר בשבת אנחנו אומרים "להדליק נר של שבת", כי בשבת יש הרבה מצוות, וזה אחת המצוות - מדרבנן דוקא - להדליק נר של שבת. אדם יושב בחושך בליל שבת? איך יעשה? אז זו אחת מהמצוות של שבת, לכן "נר של שבת", השבת יש בה הרבה מצוות, וזה אחת המצוות - נר. לאפוקי בחנוכה, מה המצוה העיקרית בחנוכה? להדליק חנוכה, זה הכל. קריאת התורה זה קריאה כמו כל הקריאות, אבל "נר חנוכה" הנר בעצמו חנוכה. **מה שקוראים היום לנר "חנוכה", זו מלה חדשה שהמציא אותה בן יהודה**⁵. לכן אומרים "להדליק נר חנוכה", כי הנר בעצמו נקרא "חנוכה".

"לִזְמַן הַזֶּה"

ו. היה חכם אחד בעל מטה משה, **תלמידו של המהרש"ל**, אמר שצריך לומר "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה", לא אומרים "לִזְמַן הזה" (מטה משה סי' תתק"ף). אבל הטעמים שהוא כתב לא מובנים כלל. הדברים האלה הובאו באחרונים, בכף החיים (סי' תרע"ו סק"ו) ועוד, אבל זה לא נכון. **לא נוכל לחקוק על חכם קדמון לפני ארבע מאות שנה, לולי שהיה חכם בן דורו**, מדקדק גדול אשכנזי, שמו רבי שבתאי סופר פרעמיסלא⁶, והוא אומר (בסדורו) שהרב מטה משה טעה בדבר הזה, אי אפשר לומר "לִזְמַן הזה", כי "זמן הזה" משמע סמיכות, זמן של זה. לכן אומרים: "לִזְמַן הזה" - הזמן הזה. כך צריך לומר. כמו שמ"הכשב האחד", אתה תאמר: "לכבש האחד" (שמות כ"ט, מ' ועוד), ככה צריך לומר. לכן בכל הסידורים

4. הקראים יושבים בחושך בליל שבת. מצאו איזה כתובה עתיקה מאד (ראיתי אותה באנציקלופדיה תלמודית) לפני אלף שנה בערך. אז היו מתחננים קראים ורבנים, עוד לא אמרו עליהם שלא כדאי להתחתן בהם עד שיחזרו בתשובה וכו'. אז אחד מהרבנים לקח אשה קראית, ואבא שלה התנה עמו: "בתנאי שלא תכריח אותה לשבת על ידך בליל שבת באור..." היא צריכה להיות בחושך, "ורשעים בחושך ידמו" (שמואל א' ב' ט'). ככה זה. והם טוענים עלינו: הרי כתוב "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת" (שמות ל"ה ג'). איזו שאלה זו? כתוב: "לא תבערו", וכי אנחנו מבקשים בשבת? מבקשים מערב שבת! אם התורה אמרה "לא תהיה אש בוערת בבתיכם", אה, הכוונה שלא תהא בוערת, תשבו בחושך. אבל התורה אומרת "לא תבערו", ואנחנו ביערנו בערב שבת. **אכן עזרתי יודע להתל בקראים, יודע לשחוק בהם, עושה מהם סמרטוטים...** עושה מהם לעג וקלס כמו שאומרים. בא לו אחד ואמר לו: כתוב בתורה "לא תבערו אש בכל מושבותיכם", איך אתם מדליקים נר בערב שבת? אמר לו [בדרך היתול]: מה כתוב? **"ביום השבת"**, אנחנו מדליקים בלילה ולא ביום. אמר לו מה! הכוונה ביום? אבל יש "יום" שפירושו לילה, והתחילו להביא פסוקים. והאבן עזרא הביא ביד ה' הטובה עליו... הוא כתב את זה בפירוש ספר שמות. יש לו פירוש ארוך וקצר, בקצר שם ("ל"ה ג') צחק עליו. אמר לו הנה הפסוק הזה, אמר לו פסוק זה, והוא אומר לו פסוק זה ופסוק זה. אמר לו אותו אחד: מה אני אעשה עכשיו? אמר לו: **תסמוך על הקבלה שלנו, מדליקים נרות בערב שבת נקודה**. זהו. בימי רבנו אברהם בן הרמב"ם, היה ויכוח גדול על זה, והקראים שוכנעו שאפשר להדליק, חזרו לדת הרבנים. **שלוש מאות קראים במצרים חזרו, ונעשו שומרים הכל**.

5. הבן של בן יהודה ג'כ המציא איזו מלה - "סביבון". ישבו שם כל המכשפים של "האקדמיה ללשון העברית" (אבא קורא להם: "הלשון העיוורת"...). אמרו: איך נקרא לדבר הזה שמסתובב ומשחקים בו בחנוכה? אחד אמר: תקראו לו "חזרזר", מה חזרזר? זה מזכיר את החזיר... מה זה חזרזר? ואחד רצה שם אחר. בא הילד הזה - בן ארבע וחמש - ואמר: "סביבון", וזה התקבל אצל כולם. למה? כי אומרים בהלל של חנוכה, "כל גוים סבבוני בשם ה' כי אמילם" (תהלים קי"ח ב'). מהסתובבים סביבם, פעם אלה, פעם רוסיה, פעם אמריקה, פעם איראן, פעם גיהנם, פעם באר שחתם. "בשם ה' כי אמילם". **כשתבטח בה' כל הגוים האלה יפלו מה העולם**. כמה עולה "אמילם"? 121, "אחמדיניא-אד" 121, גם הוא רמזו שמה... **אף אחד לא ימלט, כולם יקבלו את מה שמגיע להם**. 6. יש שקוראים לו רבי שבתאי סופר⁷. בלבד. הוא כתב ספר סידור עם הערות בדקדוק, ונתנו לו הסכמה עשרים חכמים מגדולי הדור - מהרש"א, בית חדש, ועוד ועוד, הספר היה בכתב יד, כנראה נדפס ממנו קצת, ובדורנו הוציאו אותו מחדש. השקיעו בו כל מה שיכלו להשקיע, כל הערה עשו לה פירושים וחיידושים.

עליו, ועוד פוסקים חולקים עליו [וע"ע בהגהות אי"מ סי' תרע"א ס"ז הערה 2 על דברי מור"ם שם]. **ויש לי פסוק מפורש שאני לא יודע איך הרמב"ם מיישב אותו**. בדברי הימים ב' (פרק י"ג פסוק י"א) כתוב: "ומנורת הזהב ונרותיה לבער בערב בערב". ולפי הרמב"ם צריך לומר: "לבער בערב ובבוקר", והפסוק לא אמר כך, אלא "לבער - להדליק - בערב בערב". "הטבת הנרות" לפי כל המפרשים - רש"י והרשב"א ואחרים - הכוונה היא לנקות אותה מהדשן והפתילות וכדומה, והרמב"ם יחיד בדבר הזה. לצאת דעת הרמב"ם עושים את זה? הרי הספרדים לא נהגו בזה, אצלנו לא נהגו, ברוב העדות הספרדיות לא נהגו בדבר הזה. יש זוהר שאומר ככה (פרשת אמור דף פ"ט ע"א), בחזו"ע מביא את זה שאחר כך מצאו סמך לדברי הרמב"ם מהזוהר [ע"ש], אבל הקושיא מדברי הימים היא קושיא. והרמב"ם בעצמו לא אומר שמדליקים בבוקר לגבי חנוכה, רק בערב. [ובעז"ה בל"ג בעלון הבא יבואו מילואים בעניין זה ממרן רבנו הגדול זצ"ל].

"להדליק נר [של] חנוכה"

ג. הנוסח של הברכות אמרנו (בשיעור הקודם, נדפס בעלון מס' 439 אות ב') שהוא "להדליק נר חנוכה", ולא **"של חנוכה"**. האשכנזים אומרים "של חנוכה". ויש אשכנזים דקדקנים יותר מדי, אומרים: "להדליק נר **שְׁלִחְנוּכָה**" (ראה משנ"ב סי' תרע"ו סק"א). למה הם אומרים ככה? יש להם הסבר. המילה "של" לבדה לא מופיעה אף פעם בתנ"ך. מעולם. "של" לבד לא מופיעה, יש בְּשָׁל, בקהלת (ח' י"י) כתוב: **"בשל אשר יעמול האדם לבקש ולא ימצא"**. ויש: "הנה מטתו שלשלמה" (שיר השירים ג' ז') הכל במלה אחת. אבל לא נמצאת. אבל אנחנו יודעים שתמיד בכל התלמוד משתמשים במילה "של". אמנם בכתבי יד כל פעם שכתוב "של" היא מחוברת למלה הבאה⁸, אבל כל העולם אומרים "של" במלה נפרדת, ולכן עדיף לומר: "של חנוכה". אנחנו בכלל לא אומרים "של", אלא הספרדים אומרים "להדליק נר חנוכה".

כשאתה מסתלק מבטחון באדם, יש לך הצלחה

ד. ובן איש חי אומר (שנה א' פרשת וישב הלכות חנוכה ה"ב) שראשי תיבות "להדליק נר חנוכה" הוא **נחל ונחל ראשי תיבות "נפשנו חכתה לה"** (תהלים ל"ג כ'). **כשאדם בוטח בקב"ה, הוא לא צריך עזרה משום בן אדם בעולם**. פעם היה לנו איזה הילולא שהרבנים היו צריכים להגיע. אמרו: הרב פלוני, הרב פלוני והרב פלוני מגיעים הערב. טוב בסדר, הם ינהלו את הכל, הם יודעים להוציא כסף מאנשים... פה מפיק מרגליות, אמרו מה זה **"מפיק מרגליות"**? **שיודע להוציא מרגליות מבני אדם...** יאמר כמה מלים ואנשים תורמים. אבל ברגע האחרון אמרו שהרב הזה לא מרגיש טוב, הרב הזה נסע לחו"ל, והרב הזה קועס כי הבאתם איזה פוליטיקאי אחד שהוא לא הולך אתו. אנחנו צריכים לשאול כל אחד אם אתה מסכים או לא מסכים? הזמנו אותם וזה הכל. אבל זה היה לפני ערבית, אמרו

3. לדוגמא: "פשט בעל הבית את ידו לחוץ, ונתן לתוך ידו של עני". זו משנה בתחילת מסכת שבת. והייתה לי קושיא, "בעל הבית" כתוב בה"א הידיעה, לא כתוב "בעל בית". אז למה כתוב אח"כ "ונתן לתוך ידו של עני", צריך לומר "של **העני**". בעל הבית מגיע לו ה"א הידיעה, והעני ממסכן לא מגיע לו ה"א הידיעה? הרי לפני כן אמרת "פשט **העני**", פעם העני בה"א הידיעה ופעם בלי ה"א הידיעה? ההסבר הוא, שלא היה כתוב של עני אלא **"שלעני"** - ה"א מובלעת בתוך הלמ"ד. וככה היה כתוב בכתבי יד של הרמב"ם. הוא מנה (בפ"ז מהלכות ברכות הי"ד) את מניין המאה ברכות, וכתב: "וכשהוא אוכל שתי סעודות של יום והלילה". למה "של יום" בלי ה"א הידיעה והלילה" בה"א הידיעה? אבל האמת היא שהרמב"ם כתב **"שליום והלילה"** במלה אחת, זה נוסח קדום. (וע"ע בירחון או"ת אדר תשע"ג סי' ט"ז).

בְּתִילָה תְּכַלֵּת, מצוות ציצית בשלמות!

מרן שר התורה הגר"ח שליט"א
הורה לח"א בזה"ל: (מסורס) "אז איר האלט אז איר ווייסט ברור, זענט איר מחויב צו עס אנצוטאן (אם אתה אוווח שוה ברור, אז אתה מחויב ללבוש). נ.ב. לאחרים השואלים הורה באופן שונה

עדיין מסתתק? מַקְרָא עֲבָרָא קִרְא דְּאֵלֶּיךָ סִסְטֵמָא אֶמְתַּנְהִיל!
 ק. חתמה - ק. מידה פשוטה

0799-1000-65

זוכרתם...

דברי התורה בעלון יהיו לרפואת מרת **שולמית** ברכה טובה תח' בת הרבנית **אסתר** (חיה) **לויזה** ע"ה.

פתיחת הפרוכת והקריאה בספרי התורה משמאל לימין

ט. ומכאן אנחנו לומדים עוד משהו, אם יש היכל ויש שם פרוכת. **כשפותחים את הפרוכת ביום שבת**, ונניח שאפשר לפתוח אותה מימין לשמאל או משמאל לימין, מה עדיף? **פוחתים משמאל לימין, ולא הפוך**. וכן אם יש שני ספרי תורה או שלשה ספרי תורה (בחגים), איך תשים את הספרי תורה? **את הספר הראשון תשים אותו משמאל, את השני תשים אותו על ידו מימין, ואת השלישי תשים אותו על ידו מימין**. שתמיד תגמור מהראשון, תעבור לשני מימין, ומהשני תעבור לשלישי מימין. ככה כל הפינות שאתה פונה, אתה פונה דרך ימין, זה הסדר. ככה ראיתי מנהג בבית הכנסת הכי עתיק בעולם. יש בית הכנסת בג'רא שנקרא 'אלגריה'¹⁰. הייתי שם בשנת תשכ"ו - לפני יובל שנים - בזמן החגים. הייתי בכיפור והייתי בחג הסוכות. וכשמוציאים כמה ספרי תורה, הספר הראשון שקוראים בו הוא מצד שמאל, והולכים משמאל לימין. **בתנוס עשו הפוך, הלכו מימין לשמאל, ויש להם על מה שיסמוכו**. רבי משה לוי ע"ה כתב תשובה שאפשר לעשות כמו המנהג של תנוס [אך עיין בשו"ת תפלה למשה ח"ד סי' ז']. **אבל מאז שראיתי את המנהג הזה בבית הכנסת העתיק**, ושמעו עמדו גדולי עולם, **רבי משה זקן מאזוז ואחרים**, כל החכמים הגדולים, **אנחנו ככה נוהגים בבית הכנסת**. כשמוציאים ספר תורה, הספר שקוראים בו הראשון הוא משמאל, ואח"כ עוברים לשני. ספר ההפטרות למשל הוא הכי ימני. **תמיד ללכת משמאל לימין**, זה הפירוש האמיתי של **"כל פינות שאתה פונה יהיו על דרך ימין"** - משמאל לימין.

מלאכה בימי החנוכה

י. **הנשים נוהגות לא לעשות מלאכה של תפירה או סריגה בחצי שעה של חנוכה**. עיקר המצוה חצי שעה, אחרי חצי שעה אפשר לכבות את הנרות. אם האשה הולכת לאיזו מסיבת סופגניות למשל. מה הענין של סופגניות? אומרים שהביאו את זה מרב נסים גאון¹¹. הוא כתב [עיין בקובץ שריד ופליט עמ' 8] שהמנהג הזה שאוכלים חלב במוצאי פסח, או שאוכלים פולים בהושענא רבה, או שאוכלים סופגניות בחנוכה, **אל תזלזל בו, על זה נאמר (משלי א' ח') "ואל תטוש תורת אמך"**. מה זה "תורת אמך"? וכי האמא יודעת ללמוד?! היא לא יודעת ללמוד, **אבל המנהגים שלה זו התורה שלה**. היא רגילה בחנוכה לעשות סופגניות, אל תטוש. ולמה אוכלים סופגניות? זכר לנס של פך השמן. אז לפעמים מזמינים כמה מורות למסיבת סופגניות (כמו שיש מסיבת הפרשת חלה וכדומה), שלא תצא האשה מהבית עד שיעבור חצי שעה, ואז תכבה את הנרות. לא להשאיר את הילדים על יד הנרות, ואחר כך יקרה משהו. אסור, אחר כך יבואו ויגידו: אתה רואה, הוא קיים מצוה וזה מה שקרה לו. **אסור לעשות את זה! אז אחרי חצי שעה מותר לנשים לעבוד. ובתוך חצי שעה מותר להן לבשל להכין סופגניות, אבל לא לעשות מלאכה של ממש**, כמו תפירה סריגה דברים כאלה. ויש כאלה נהגו שכל ימי חנוכה לא עובדים ולא עושים כלום, זה לא טוב. יכולים לבטל מנהגם בלי התרה, כי "הבטלה מביאה לידי שעמום". ככה המשנה אומרת בכתובות¹² (דף נ"ט ע"א). **אסור לנשים לשבת בטלות, רק בזמן החצי שעה כדי לזכור שהנרות של חנוכה הם לראותם בלבד, לא להשתמש בהם**. בדרך כלל הם משתמשות לאור הנרות, פעם לא היה חשמל, היו משתמשות לאור הנרות, אז בחנוכה יושבים ככה. ויש נוהגים לא לעשות מלאכות כבדות ב[כל] יום ראשון ואחרון של חנוכה למזכרת. גם הבן איש חי (ש"א פרשת וישב

10. בבית הכנסת "אלגריה" כמה נסים נעשו בו. לפני כמה שנים באו גרמנים ימח שמם וזכרם, רצו לפגוע בבית הכנסת הזה, אבל הם נפגעו, ולא נפגעו שום יהודי. והיה פעם אחת שבאו ערבים ופגעו, נפטר אחד או שניים, ופתאום הרובה עמד באמצע, האקדח לא יכול להמשיך, והם רצו להמשיך לפגוע במתפללים. ובית הכנסת הזה מתקיים עד היום הזה, **אומרים שיש לו אלפים שנה**.
11. הוא חי בקירואן בימי רבנו חננאל, בעל הפירוש על הגמרא. ור"י יש פירוש על ברכות ועל שבת ועל עירובין, הוא קרא לו (בערבית) **מפתח מנועולי התלמוד**. זה מה 'מנועולי התלמוד'? למשל, הגמרא אומרת בברכות (כ"ה ע"ב) - מאן תנא שאמר כך וכך? רבי שמעון בן אלעזר. איפה אמר את זה רבי שמעון בן אלעזר? רש"י כותב לא ידענו. (רש"י אמיתי, מנו כמה פעמים רש"י כמה 'אני לא יודע', כמה בתורה, בנביאים, בכתובים ובתלמוד. מצאו מאתים ושתיים עשרה פעם. רבי עקיבא איגר, ציין שם ארבעים וחמש, אבל יש עוד הרבה [עיין בארזים נסי שם]). **ורב נסים גאון שם מצא את המקור הזה**.

12. פעם אמרתי דרך רמז שאדם בטל אין לו מה לעשות, כל יום בא לקופת חולים. "הרופא, דוקטור, כואב לי כאן, וכואב לי כאן. כואב לי הראש, כואב לי האזניים, כואב לי הראש..." ובאמת אין לך כלום, לך תתעסק במשהו והכל ילך. זה "הבטלה מביאה לידי - ש"ע מות" שלש מאות ושבעים מומים... כל הגוף שלו מלא מומים. כמו: "עזים מאתים ותשישים עשרים" בפרשת השבוע (בראשית ל"ב ט"ו). שמונה מלים שכל מלה מסיימת במ"ם סופית. אמרו (עיין בבעל הטורים) למה הביא לו "עזים מאתים ותשישים עשרים", רחלים מאתים ואילים עשרים? לרמוז שכל הבהמות שהביא יעקב אבינו לעשו כולם בעלי מומים שלא יקריב אותם קרבנות לעבודה זרה... אז גם כאן יש לך ש"ע מום, אל תבטל, תעבוד, תעשה משהו ותרגיש אחרת.

מנוקד **"לְיָמֵן"** הזה" שלא כדעת מטה משה. [וע"ע בהגהות אי"מ הארוכות לסי' תרע"ו ובס' ה' נסי ח"א עמ' קי"ד].

בלילה הראשון מדליקים את הנר הימני

ז. איך מדליקים את הנרות? **בלילה הראשון מדליקים את הנר הימני**. תמיד התורה מושיבה את הימין, רואים את זה כבר מזמן יעקב אבינו. כתוב: "ויאמר יוסף אל אביו לא כן אבי, כי זה הבכור שים **ימין** על ראשו" (בראשית מ"ח, י"ח), הימין תמיד חשובה. גם כשאדם אומן בדבר, אומרים: "יש לו **מיומנות** בדבר". "מיומנות" - כי בדרך כלל הימין עובד יותר טוב מהשמאל. יש אנשים בודדים בעולם שהם 'איטרים' - שהשמאל שלהם יותר טובה מימין. אבל זה עשרה אחוז בעולם, תשעים אחוז זה הימין. לכן בלילה הראשון מדליקים נר ימני. ובלילה השני מה נעשה? יש לנו כלל בגמרא (יומא דף נ"ח ע"ב ועוד) - **"כל פינות שאתה פונה לא יהיו אלא דרך ימין"**. **אבל מה זה "דרך ימין"? יש שני פירושים הפוכים**. יש מי שאמר **"דרך ימין" הכוונה משמאל לימין**, ויש מי שאמר **"דרך ימין" הכוונה מימין לשמאל**. ומביא ראיה החכם האחרון. הוא אומר: איך אנחנו כותבים? כמו האנגלים?! כמו עמי אירופה שכותבים משמאל לימין? לא, אלא כותבים מימין לשמאל. לכן ככה הפירוש, כל פינות שאתה פונה יהיו לדרך ימין, הכוונה מימין לשמאל. לפי הדעה הזו מה יוצא? בלילה הראשון תדליק בימין, ובלילה השני תתחיל מימין ואחר כך השמאל. כל לילה תתחיל מימין ותמשיך לשמאל. וזה היה ויכוח גדול שני דורות לפני הפרי חדש, **הפרי חדש** כותב סיכום של הויכוח הזה בסימן קכ"ח בהלכות נשיאות כפים. אמר: בדורות שלפנינו נחלקו גדולי הדור, אחד מהם היה **רבי מנחם עזריה מפאנו**, יש לו שו"ת מנחם עזריה. ויש לעומתו חכם אחר שמו **רבי יוסף סאמיג'**⁷, והוא כתב ספר "פירוש דרך ימין". מתחיל ככה (ראיתי אותו בחוץ לארץ): "פירוש דרך ימין, לי יוסף בן בנימין", והוא חולק על רבי מנחם עזריה מפאנו. הוא כתב ספר "ימין ה' רוממה", וזה כתב לו "דרך ימין". אחד סובר כך ואחד סובר כך.⁸

בשאר לילות מחלוקת, ולמעשה הולך משמאל לימין

ח. הפרי חדש כתב את זה בקיצור ואמר: **הפירוש הנכון הוא שהולכים משמאל לימין**. ותראו איזו הוכחה יפה הביא, אנחנו אומרים באיזהו מקומן: **"עלה בכבש ופנה לסובב, ובא לו לקרן דרומית מזרחית, מזרחית צפונית, צפונית מערבית, מערבית דרומית"**⁹. אתה מסובב את המזבח, ואתה נמצא בדרום. הדרום בצד ימין של ההיכל, וההיכל במזרח. כשאתה הולך דרומית מזרחית איך אתה הולך? לצד ידך הימנית, אתה נמצא בדרום ופניך כלפי המזבח ואתה הולך מהדרום למזרח, אז ממילא אתה הולך לצד ימין שלך. אתה לא הולך מימין לשמאל, אלא **אתה הולך משמאל לימין**. אחר כך מזרחית צפונית, עוד פעם לימין. אחר כך צפונית מערבית, מערבית דרומית. מכאן אתה למד פירוש "דרך ימין" שאתה הולך משמאל לימין. ומה נעשה עם הקושיא שאנחנו כותבים מימין לשמאל? מצאו תירוץ יפה מאד. אמרו, **נכון שאנחנו כותבים מימין לשמאל, אבל כל אות לבד אתה מתחיל בה משמאל לימין**. נניח למשל אתה כותב את האות אל"ף. איך מתחילים אותה? קודם כל שמים את הקו האלכסוני באמצע. איך אתה מתחיל בו? משמאל אתה הולך ימינה, ואח"כ אתה שם לו יו"ד מכאן ויו"ד מכאן. וכן האות ב"ת - איך אדם מתחיל את הגב של הבי"ת? משמאל לימין. **זה הפירוש הנכון, וככה מקובל אצל הספרדים**. אצל האשכנזים יש מחלוקת, יש דעות לכאן ולכאן. אבל אצל הספרדים הכלל הוא ככה, **בלילה הראשון אתה מתחיל בנר הימני, בלילה השני הולך לשמאל, ומדליק משמאל לימין**. ולמה מעדיפים את השמאל? שני דברים, גם שנלך משמאל לימין, וגם שהוא נר חדש ומתחילים בחדש. "נר חנוכה" ראשי תיבות נ"ח, וזה גם ראשי תיבות של "נר חדש"... אתה מתחיל בחדש. בלילה האחרון אתה מתחיל בנר הכי שמאלי - קיצוני משמאל, והולך משמאל ימינה עד הסוף. **תמיד אתה מתחיל בחדש, והולך משמאל לימין**.

7. כנראה "סמאג'ה". יש לנו משפחת 'סמאג'ה' בתנוס. והיה פעם "שליחא דרחמנא" שהגיע מארץ ישראל ושמו סמאג'ה. הוא נתן הסכמה לספר שלמי תורה. אבל פעם כתב "סאמיג'ה", מהרש"א מביא אותו בחידושי ביצה - "הקשה מהר"י סאמיג'א"...

8. כנראה כתב לו כמה מלים שיש בהם עלבון. והרב חיד"א (בשה"ג ח"א בערכו) מעתיק תשובה שכתב עליו הרמ"ע מפאנו, מכתב קצר. אמר: "אני אני הוא שחתום בבי מדרשא בשם מ"ע [מנחם עזריה]. מ"ע ראשי תיבות מעביר עון, מוחל עלבון". יכתוב עלי מה שירצה, אנחנו הולכים בדרך התורה, יכתבו עלינו מה שירצו, לא מעניין אותי כלום. "ימין ה' רוממה ימין ה' עושה חיל" (תהלים קי"ח ט"ז). **הרב חיד"א כל כך התפעל מהמכתב הזה**.

9. כדי שלא לשכוח את זה, תזכרו קודם כל דרומית, הכבש של המזבח היה בדרום, לכן דרומית. ואחר כך תזכרו מצד צבאי... "דרומית מזרחית, מזרחית צפונית, צפונית מערבית, מערבית דרומית". המ"ם של מצעד זה מזרחית, הצד"ה זה צפונית, העי"ן זה מערבית, (אי אפשר לעשות עוד פעם מ"ם, כי כבר לקחנו אותה למזרחית), והדל"ת זה דרומית.

השבת נותנת לנו אושר

יד. אח"כ יש שבת. היונים טוענים: אתם לא משוגעים?! כל מה שאתם חוסכים בימי השבוע, הולך לכם בשבת. יושבים בטלים, עם של בטלנים, לא עושים כלום. ולא רק יושבים, אלא אוכלים משופרי שופרי. אוכלים בשר ודגים ומיני מטעמים, ושותים יין, ויש לכם בשמים, וקידוש בלילה קידוש ביום, ובמוצאי שבת הבדלה. כל מה שאתם חוסכים הולך לכם. היו עושים תיאטרון מזה שעם ישראל עושה שבת. ככה כתוב במדרש איכה רבתי (בפתיחה אות י"ז). הראו שם איך היהודים האלה כל מה שחוסכים נגמר להם בשבת, ואח"כ אין להם עצים לבשל. לוקחים את המטות שלהם, שוברים את הרגליים של המטה, עושים מהם עצים לבישול, ומסיקים בהם את התנור, וכן על זה הדרך. אחרי מאות שנים אמרו: איזה כסילים אנחנו, תראה איך היהודים מאושרים. **השבת הזאת נותנת להם אושר.** אחרי שאדם עובד ששה ימים, הוא נח בשבת, וביום ראשון הוא כזה רגוע וכזה נפלא. למה אנחנו לא נעשה כמותם?! אבל אם יעשו באותו היום שבת, יאמרו להם: מה, נעשיתם עכשיו יהודים?! אז מה הם עושים? ביום ששי או יום ראשון, יום ששי לערבים יום ראשון לנוצרים. על זה אומרים "והסר השטן מלפנינו ומאחרינו"..." "מלפנינו" - שעושים ביום ששי, "ומאחרינו" - שעושים ביום ראשון. אבל הכל חיקוי משלנו, לא היה להם בכלל דבר כזה. גם בזה היוונים טעו.

תורה מן השמים - מצות מילה

טו. והדבר השלישי, מילה. אומרים: מה זו מילה? לוקחים תינוק בן שמונה ימים, תינוק רך, ומלים אותו. לפני כמה שנים קנצלרית גרמנית, אחת משכילה, דיברה עם הרב מצגר שיהיה בריא, אמרה לו: נכון שאתם נותנים לתינוקות ביום הברית יין כדי שלא ירגישו בכאב?! כלומר אתם עושים רע לילדים. אם היה משהו אחר היה מחזיר לה באבי אביה - וכמה יין השקיתם למליון וחצי ילדים שהכנסתם בשואה לכבשונות?! השקיתם להם יין? מה השקתם להם?! שרפתם אותם! ואנחנו אדרבא, המילה היא טובה לילדים. המילה היא טובה לבריאות. הוכח שיש מחלה מסויימת (סרטן במקום המילה) שנמצאת בנוצרים הרבה, בערבים פחות, וביהודים אינה נמצאת בכלל [בזכות המילה]! אתם תדברו על המילה?! ולא רק שלא יכולים לדבר, אלא מהמילה מוכח שהתורה מן השמים. ראיתי בחוברת "ניצוצות" שעורך תלמיד חכם - רבי משה גרינק¹³, שגילו חוקרים נוצרים אמריקאים בשנת 1950, שאם היינו עושים מילה ביום השביעי הילד היה בסכנה, כי הדם עדיין לא נקרש. הדם מגיע לקרישה הטובה ביותר - של מאה ועשרה אחוז - ביום השמיני. ובזה נבין למה התורה עשתה מילה ביום השמיני ולא ביום השביעי. הרי תמיד התורה מחבבת את השביעי, שבעה כבשים, שבעה ימים, שמיטה שבע שנים, ויובל שבע שמיטות. למה כאן ביום השמיני? אלא התורה יודעת מה שאנחנו לא יודעים, מה שהתגלה רק בדור הזה. מאיפה אברהם אבינו ידע את זה? אברהם אבינו היה פרופסור שידע קרישת דם, ומתי הדם נקרש?! מאיפה היה יכול לדעת את זה לפני ארבעת אלפי שנה?! אלא זה מן השמים. אבל היוונים לא יודעים את זה, אומרים: זה אכזריות, אל תמולו את הילדים.

טהרה = אהבה ואחוה שלום ורעות

טז. ועוד דבר, התנגדו לטהרה. אמרו: אין דבר כזה, תעשה מה שתרצה, מה זה מקוה? מה זה טבילה? מה זה טהרה? והיום יודעים שהטהרה עושה שלום בין איש לאשתו. אומרת הגמרא (נדה דף ל"א ע"ב) בצורה נפלאה, רבי מאיר אומר מפני מה אמרה תורה "שבעת ימים תהיה בנדתה" (ויקרא ט"ז, י"ט), כדי שתהיה חביבה עליו כיום כניסתה לחופה. כל חודש הוא נמנע שבועיים, אולי פחות יום, ואפילו למסור דבר ביד אסור, אח"כ כשהיא טהורה זה אחרת, כאילו כלה חדשה. אבל אצל האומות העולם חושך ואפילה. איך קוראים אומות העולם לחודש של החתונה? "ירח דבש". ואח"כ ירח זפת... שואלים אדם: איך אתה חי? אומר: זפת, זפת... אל תשאל שאלות. אח"כ נחרב הבית. אבל אם הם היו ¹³ מ'8 עמוד 22, יש לי את החוברת הזאת. מי שיכול להוציא אותה מהמחשב - שיוציא אותה. אין אני זוכר את המספר? מילה ביום השמיני אז זו חוברת מס' 21.8 זה כ"ב אותיות התורה.

הלכות חנוכה הלכה כ"ז) מביא דבר כזה. אשה שחלתה, מקבלת על עצמה שיום אחד בימי חנוכה לא לעשות מלאכה. אבל רק מלאכות כבדות. בחזון עובדיה (עמ' י"ד) כותב "כגון טויה וכביסה". אבל לכבס היום זה לא כבד, זה שום דבר. תכנים למכונה וזהו. איך כתוב בתרי עשר (עמוס ט', א')? "הך הכפתור וירעשו הסיפים" - תלחץ על הכפתור והכל הולך לבד... בזמנו ידוע שהכיבוס היה קשה, היה 'יום כביסה', ביום כזה אין מה לעשות. אין אוכל, יש סלטים. מה לעשות?! אבל טויה ודברים כאלה זה מלאכות כבדות, ויש מחמירות לא לעשות אותם יום ראשון ויום אחרון ולא יותר מזה.

'ראש חודש אלבנת'

יא. ויש מנהג בתונס, שבראש חודש טבת עושים "ראש חודש לבנות". מה זה ראש חודש לבנות? בנות שהם לא נשואות, עושים להם סעודה. ובת שהתארסה, הארוס מביא לה מתנה בראש חודש הבנות. 'ראש חודש אלבנת' ככה קוראים לו. ולמה זה שונה מכל ראשי חודשים? אמרתי מסבא, כי זה ראש החודש היחיד שאומרים בו הלל גמור. בכל ראשי חודשים, לרבות ראש חודש ניסן, ולרבות כל ראש חודש, בחודשים הכי טובים, אין את זה, רק זה החודש יוצא מן הכלל.

גולל אור מפני חושך וחושך מפני אור

יב. הרשעים הארורים האלה - היוונים - רצו לבטל מאתנו שלשה דברים עיקריים - חודש שבת ומילה. הם היו פקחים גדולים, פילוסופים וכל המדעים האלה, היוונים התחילו בהם, והם מדברים לך בשכל. אמרו: מה זה חודש? תגיד מה אכפת לך מהלבנה הקטנטונת הזאת שאתה עושה את החודשים שלך על פיה? למה? השמש הרבה יותר טובה, תלך לפי השמש. לא אכפת לנו. באחד בינואר למשל, הלבנה יכולה להיות מלאה ויכולה להיות חסרה, הכל אותו דבר, זהו. הכל הבל. אין נפקא מינה מהלבנה הקטנה. ואנחנו דוקא מונים מהחודשים שלנו לפי הלבנה. מדוע? כי הלבנה נותנת לנו תקוה. אפילו אם עם ישראל יגיע כמו הלבנה בסוף החודש, חושך ואפילה, פתאום מתחדש מחדש. הנה השואה האיומה שהיתה בדורנו, השואה גימטריא יאוש. אבל אחרי היאוש הזה, תוך שלוש שנים הקב"ה נתן לנו מדינה קטנה. למרות שהיא לא בסדר, אבל היא מדינה. מדברים בה בעברית, וקוראים תנ"ך, וכבר מתחילים ברדיו בפסוק שמע ישראל, נישואין וגירושין ע"פ התורה, ולאט לאט מתקדמים. אין מה לעשות, אי אפשר בכח. הרי אנשים היו רחוקים לגמרי מן התורה. באו מרוסיה, לא יודעים לא תורה לא שבת, לא אמונה ולא שום דבר, אי אפשר להחזיר אותם במכה אחת, צריך לאט לאט.

מין הרב עובדיה זצ"ל הפך גהנם לגן עדן

יג. הרב עובדיה ע"ה היה במצרים, הכיר שם עשירים שומרים שבת. בא לארץ ישראל, ראה שהם עובדים בשבת. אמר להם: מה, אתם עובדים בשבת?! אמרו לו: אין פרנסה, רק אם נעבוד בשבת. זו מדינה זאת?! חכינו למדינה הזאת? זו "מדינה של גיהנם". אומרים בבוקר "מְדִינָהּ של גיהנם", והרב עשה חכמה, לקח את הדגש של הדל"ת ושם אותו תחת המ"ם, במקום מ"ם חיריק עשה אותה מ"ם שו"א - מְדִינָהּ (והמפיק נוותר עליו), "מדינה של גיהנם"... אבל לאט לאט הפך אותה ל"מדינה של גן עדן". יש פסוק: "היית משוגע ממראה עיניך אשר תראה" (דברים כ"ח, ל"ד). משגע ראשי תיבות מדינה של גן עדן... הרב עובדיה כ"כ חיבב את התורה על הציבור. אנשים שומעים, צמאים לכל מלה, בוכים בדמעות כשהוא עושה כנסים. איפה נמצא כדבר הזה היום בעוונות הרבים?! בחודש אלול היו באים לכנסים שלו אלפי שוטרים חילונים, הם צריכים לשמור על הבטחון וכו' וכו', אבל כשהרב אומר "שמע ישראל", הם שמים את היד על הראש ואומרים שמע ישראל. פעם מליון ילדים לא יודעים שמע ישראל, והיום חלק גדול כבר יודעים פסוק שמע ישראל. אז זה החודש, אנחנו עושים אותו דוקא ע"פ הלבנה. (אבל לא מקפחים את השמש, אלא כל שלוש שנים עושים עיבור, כדי להשוות חודשי הלבנה עם שנות החמה).

מוקדי מכירת ספרי מכון אורח צדיקים ברחבי הארץ:

מוקד מרכזי מושב ברכיה מוסדות "חכמת רחמים" 08-6727523 / 9105* שלוחה 6

תל אביב
בתאום עם המוקד בברכה

כפר שבע
בתאום עם המוקד בברכה

קריית נתן
חפשינה טהרה 08-4122763

ירושלים
הספריה הספרדית רח' 052-767-9513

בני ברק
רחוב זלמן שור 053-3537642

בית שמש
ישיבת "כסא רחמים" רח' שו"אל 26

אשדוד
חנות תורה 08-6750841

חיבת
הרב יגודת חדר • הספריה הספרדית רח' 052-767-9513

תל אביב
רחוב הרטום 054-8803203

בית שמש
ישיבת "כסא רחמים" רח' שו"אל 26

אשדוד
חנות תורה 08-6750841

חיבת
הרב יגודת חדר • הספריה הספרדית רח' 052-767-9513

אם גר בעליה מצותה בחלון

יח. **גובה הנרות** צריך להיות **תוך עשרה טפחים - 80 ס"מ מקרקע הדירה**. ואם חושש מילדים שיגיעו בגובהו או בשמן, ישפכו אותו או שחש וחלילה יסתכנו, צריך לעשות קצת גבוה. מותר עד עשרים אמה, עשרים אמה זה כבר יותר מדי - תשעה מטר וחצי (משהו כזה). **ומצוה לשים את החנוכה בחלון אם אדם גר בעליה, כדי שיראו את הנרות בחלון העוברים והשבים**. בחלון או במרפסת. מצאתי רמז יפה: "וציונו להדליק גר חנוכה", ראשי תיבות ולנ"ח, אותיות חלון. לשים בחלון. אבל הפרי חדש אומר (בס"י תרע"א) שאם אתה גר בקומה רביעית או חמישית שזה גבוה מדי, מעל עשרים אמה (אמה היום מה שידוע בדיק, זה ארבעים וששה סנטימטר, לא ארבעים ושמונה, ארבעים וששה סנטימטר. אז עשרים אמה זה תשעה מטרים נקודה שתיים). אם אתה גר במקום גבוה, אז העין לא שולטת, אדם שהולך ברחוב, ירים את עיניו למעלה למעלה?! רק אם הוא אסטרונאוט שמסתכל על הכוכבים... רוב העולם לא מסתכלים. אז מה עושים? אומר הפרי חדש א"כ אין טעם, תשים בבית. אבל הרב דבליצקי (שיהיה בריא) לפני כמה שנים כתב באור תורה (כסלו תשל"ו ס"ט אות ב') רעיון, אמר אם יש לך מרפסת מול מרפסת. אז אתה תסתכל בשלו והוא יסתכל בשלך. מה הבעיה? יש היום הרבה מקומות [וע"ע בחזו"ע-חנוכה עמ' ל"ו בהערה]. פעם בימי הפרי חדש, אם אתה גר גבוה אתה יוצא מן הכלל. גר בטירה של האבירים של פעם של ימי הביניים... אבל היום יש הרבה מרפסות, מגדל שלום, מגדל כל בו, וכו' וכו', אז אתה מדליק שם. אפשר לסמוך על זה, אבל בתנאי שיהיה [נראה] גם לבני הבית. **ממה נפשך, אם הלכה כמו הדעה הזאת, הנה רואים בחוץ. ואם הלכה לא כמו הדעה הזאת, לפחות בני הבית יראו. אז תדליק בחלון, שיראו גם בני הבית וגם אלה שעוברים ושבים.**

מקום ההדלקה בבית הכנסת

יט. **בבית הכנסת מניחים את החנוכה בצד דרום**, כי במקדש היתה המנורה בדרום, "הרוצה להחכים ידרים הרוצה להעשיר יצפין, וסימניך שלחן בצפון ומנורה בדרום" (ב"ב דף כ"ה ע"ב). פשוט הגמרא ככה, מי שרוצה להיות חכם, כשיתפלל עמידה במזרח, יצדד קצת לדרום, כי בבית המקדש היתה המנורה בדרום. לכן גם בבית הכנסת עושים זכר למקדש, שמים את המנורה בצד דרום. השלחן [שלעילי החנוכה] בצד דרום, ומדליקים שם. אבל יש עושים את הנרות ממזרח למערב, ויש הפוך [מצפון לדרום], שניהם בסדר (ראה ס"י תרע"א ס"ז ובמ"ב שם ס"ק מ"ב).

אב המשפחה מדליק בזמן עם אשתו וילדיה

כ. **וצריך להדליק בזמן הנכון ולא לאחר**. יש כאלה סוברים שאם לומדים בכולל, אז יתקשרו לאשה: "הלו, גברת, רבנית, תדליקי את הנרות, תביאי את הילדים". אבל הילדים האלה מחר יגדלו, אתה לא יכול לדעת אם מחר הם ימשיכו ללמוד או ילכו לעבודה. וכשיגיע חנוכה הם יאמרו: אני זוכר את אבא שלי הגאון הגדול, שבילל חנוכה היה עסוק בלימוד שלו, אז אני עסוק בחנות שלי... ככה אמר הרא"ש על דין אחר. מדין הגמרא (ברכות דף ח' ע"א) אפשר שתלמיד חכם יתפלל ביחיד, למה? כי הוא תלמיד חכם - "צלו היכא דהוה גרסי" - איפה שלומדים שם מתפללים. אבל אומר הרא"ש (כלל ד' ס"י י"א) אל תתפלל ביחיד, למה? כי עם הארץ ילמד, הנה התלמיד חכם הגדול הזה התפלל ביחיד בגלל

שומרים על חוקי התורה היה אחרת. ראיתי כתוב על רופאה אחת לפני מאה שנה פחות או יותר, שנישאה לפרופסור גדול. והיו אוהבים זה לזה, תוך עשר שנים דעכה האהבה, הוא שונא אותה. אבל היא אוהבת אותו, למה מגרש אותה? התגרשו, אין מה לעשות. אח"כ ישבה וחקרה כל הדתות שבעולם, כל הספרים שמסבירים איך אדם מתייחס לאשתו. אמרה: **כולם חושך ואפילה חוץ מדת אחת, וזו הדת של משה רבנו**. מה שאמרה תורה לשמור על הטהרה, זה נותן לאנשים לחיות בצורה טובה. שתמיד יזכור חסד נעורים, **"זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולותיך"** (ירמיה ב' ב'). אמרה: **החוק של משה רבנו, הוא החוק המתקדם יותר מכולם**. ולא זו בלבד, אלא בימינו, (סיפר לי משהו), בנתינה עשו ארגון לשלום בית. כל זוג שיש להם בעיה בשלום בית, באים, מדברים על לבם בכל הדרכים שבעולם. ואמרו להם: תשמרו טהרה. אמר לי האחראי שם: ארבעים זוגות שהיו עומדים לגירושין, שמרו טהרה, והרגישו אחרת לגמרי. עכשיו הבעל שמח, האשה שמחה, יש טעם בחיים. ואני מצאתי רמז נפלא, "ירח דבש" עולה 524, "תלמוד בבלי" עולה 524. **אם הולכים ע"פ התלמוד בבלי בכל ההלכות של הטהרה, כל ימי חיך הם "ירחי דבש"**. לא רק הירח הראשון, אלא תמיד יש לך ירח דבש. אבל הם הולכים בחושך ואפילה.

ביטול הגזירות רמוז בשם החשמונאים ובימי החנוכה

יז. ואת כל אלה באו היוונים בטפשותם למנוע אותנו מהם. לכן הקב"ה נתן את הכח לחשמונאים. מה זה 'חשמונאים'? החי"ת זה חודש, שעושים ע"פ הלבנה שמתחדשת, לא לפי השמש שאין לה חידוש. כי עם ישראל תמיד מתחדש. מתחדש ומתחדש. בספרי הסטוריה כתוב, שהתקופה של יהודה המכבי, היתה תקופה של "להיות או לחדול", עם ישראל עמד בפני חדלון, והקב"ה נתן את הכח. אחר כך בא חורבן בית שני - ה' נתן את הכח, העמיד לנו את רבי עקיבא, הלל הזקן, רבנו הקדוש [ועוד תנאים ואמוראים]. אחר כך באה תקופת הגאונים, אח"כ רש"י, אח"כ הרמב"ם וכו'. זה החודש. אח"כ השי"ן של החשמונאים זו שבת. אומות העולם למדו אותה מאתנו. והמ"ם זו מילה. אומרים שמשפחת המלוכה אצל האנגלים, כולם עושים מילה. מביאים מוהל יהודי שימול כמו שצריך. והנו"ן זה גדה. זה חשמונאים. לא בחינים הימים האלה של חנוכה, באים בצורה מיוחדת. אין לך חג שמתחיל בחודש מסוים, ועובר לחודש האחר. חג הסוכות בתשרי, חג פסח בניסן, שבועות בסיון, פורים באדר. אבל החג הזה - חנוכה - שונה מכולם. מתחיל בכסלו ומסתיים בטבת. וכמה ימים יש בו? שמונה ימים. זה רומז על הכל, רומז על חודש, ועל שבת, ועל מילה. רומז על חודש - יש לך בו את ראש חודש טבת, וראש חודש הוא לפי הלבנה (לך בראש חודש תסתכל על הלבנה, אתה לא רואה לבנה), החודש זה הלבנה. אח"כ שבת, יש שבת בחנוכה, ולפעמים יש שתי שבתות. (בשבת הראשונה מפטירים "רני ושמחי בת ציון", ובשבת השנייה מפטירים "ויעש חירום"). אז בחנוכה מוכרח להיות שבת באמצע. והדבר השלישי מילה. מה זו מילה? תינוק שנולד ביום ראשון של חנוכה, מלים אותו ביום השמיני של חנוכה. אז חנוכה בעצמה מראה לנו איך ניצחנו את הגוים בשלושת הדברים האלה, שהם ח' ש' מ', והם ג"כ אותיות שמח, חנוכה נותן שמחה. היו אדמו"רים שמסתכלים על נרות החנוכה במשך שעות. מסתכלים ואומרים: **"הנרות האלה מספרים לנו כמה אבותינו סבלו בבית שני, ואף פעם לא לנטוש את התקוה, תמיד להאמין בקב"ה"**.

נאמנים דבריו

בגמרא בסנהדרין (מ"ב ע"א) איתא, אמר ליה רב אחא לרב אשי במערבא מברכי [ברכת הלבנה] ברוך מחדש חדשים. אמר ליה הני נשי דידן נמי מברכי, אלא כדבר יהודה דאמר רב יהודה ברוך אשר במאמר וכו'. ובירושלמי (הלכה ב) איתא, הרואה את הלבנה בחידושה אומר ברוך מחדש חדשים.

וכתב מוה"ר הגאון רבי משה הלוי זצ"ל בספר ברכת ה' ח"ד (פרק ד' הערה 5), ממה שנהגו בארץ ישראל (וכנ"ל בבבלי) לברך לכתחילה ברכת הלבנה בנוסח הקצר, מזה נלמד שהנוסח הארוך אינו מעכב, ומי שאינו יודע את הנוסח הארוך ואין לו סידור וכיוצא, ויכול לברך לפחות את הנוסח הקצר. ואף דק"ל (ברכות דף י"א ע"א) מקום שאמרו להאריך אינו רשאי לקצר. צ"ל דשאני ברכת הלבנה שלא תקנו לה נוסח ארוך אלא לכתחילה. ומעיקר הדין די בנוסח הקצר. וכן כתב במפורש המאירי שם: ונשים ועמי הארץ שאין יודעים לברך, מברכין בא"י מחדש חדשים. ע"כ. והגם שמרן החיד"א במחזיק ברכה (ס"י תכ"ו סק"ד) אחר שהב"ד המאירי כתב: ומי שהוא חולה או אנוס "צריך להתיישב" אם לכתחילה יברך ברוך מחדש חדשים. ע"כ (והעתיק דבריו בלקט הקציר). כנראה זהו משום שהרמב"ם והטור לא הזכירו הנוסח הקצר. אולם אחר שכן מפורש בגמרא, דוחק לומר שהרמב"ם והטור יחלקו על זה. ואחר שלא מציינו בראשונים מי שיכתוב היפה המאירי (וגם החיד"א והרב ליקט הקציר לא כתבו שלא לפסוק כהמאירי). כן יש להורות. בפרט שלרוב הראשונים מי שקיצר ברכה ארוכה יצא בדאיבה. עכ"ת ד' בקצרה.

והנה בעת'ה יצא עלון "השיעור השבועי" (מס' 511 אות י"ח) שהעיר על דבריו: אולם אפשר

חבקוק לא משנה... העיקר שתמיד יש אורות ברחובות, לכן גם הרמב"ם יודה שאפשר. אבל לכתחילה צריך להדליק כמה שאפשר מוקדם. במוצאי שבת מי שנוהג כמו רבנו תם, שיחכה עד רבנו תם לא יכנס ללחץ. (וע"ע בזה בירחון או"ת כסלו תשע"ד סי' ל"ה אות ג').

"הלא אֶזֶן מִלִּין תִּבְחַן וַח-ךְ אֶכֶּל יִטְעֶם לוֹ"

כב. י"ש חידוש יפה בפרשת השבוע. רש"י כותב (בראשית ל"ב, ה) שיעקב אבינו אומר "עם לבן גרתי". מה זה גרתי? הוא אמר לעשיו: אינך ראוי לשנוא אותי בגלל ברכת "הוי גביר לאחריך", שהרי לא נתקיימה בי, הרי הייתי גר. אז אשה אחת חכמה - אחותו של רבי ישעיה פיק, מביא אותה בספרו מיני תרגומא (כאן). שאלה, רש"י כל מלה שלו שקולה בזהב, למה הוא כתב "שהרי לא נתקיימה בי"? מספיק לומר "לא נתקיימה", מה זה "בי"? אמר המלה "גביר" יש בה ג' ב' י' ר', מה יצא מיעקב אבינו? "עם לבן גרתי", הייתי גר - ג' ר'. נשארו אותיות ב' י', הם לא נתקיימו. זה "לא נתקיימה בי"... מכאן אתה למד שפעם האשכנזים למדו כמו הספרדים, לדייק ברש"י בכל מלה ובכל אות. היום לומדים מהר מהר, בלי לדייק בו. "המכין מצעדי גבר", גבר ראשי תיבות גמרא בלי רש"י... אבל פעם למדו עם רש"י ודייקו בכל מלה. זאת חכמנית שאלה. הייתה חכמה אחרת - מביא אותה הרב חיד"א (בספרו מעגל טוב עמ' 158) - שכתבה שירים בעברית. ופעם חרזה חז"ת עם כ"ף, [לדוגמא] מנוחה ומלוכה. אמר לה אח שלה - הרב של אמשטרדם רבי שאול, איך את עושה טעות כזאת?! אמרה להם: אל תדאגו, הפסוק אמר "וקווי ה' יחליפו כח" (ישעיה מ', ל"א). מחליפים את הכ"ף בחי"ת והחי"ת בכ"ף... אז מותר להחליף... אבל להזהר בתנוכה לא להחליף כ"ח, "פך השמן", לא לומר "פח השמן", פח זה משהו אחר, זורקים לפח, "פך השמן" עם כ"ף, אנחנו צריכים ללמוד וללמד. שיש כ"ף ויש חי"ת ולא לבלבל.

מי שבירך אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב, הוא **יברך את כל הקהל הקדוש הזה**, גדולים וקטנים, וכל אלה ששומעים את ההלכות דרך "קול ברמה", **הקב"ה ימלא כל משאלות לבם לטובה**, ויעלה אותם ברמה גבוהה, כהנה וכהנה, ויהיה להם בריאות איתנה והצלחה רבה, אורך ימים ושנות חיים, ונזכה כולנו לגאולה שלמה במהרה בימינו, אמן ואמן.

זמן ההדלקה

כא. זמן ההדלקה בצאת הכוכבים, ואם אדם איחר יכול להדליק כל הלילה **בברכה.** הרמב"ם כתב (פ"ד מהלכות חנוכה ה"ה) שאם אדם יתאחר לא ידליק בברכה, כי כבר כלתה רגל מן השוק. אבל היום לא תכלה רגל, לא מיבעיא בתל אביב, "עיר ללא הפסקה", כל הזמן יש מכוניות. אבל אפילו בבני ברק, לא כלתה רגל, בשעה מאוחרת כמו אחת עשרה, יש כאלה חוזרות מ"אור החיים" מאיזו הרצאה של הרבנית קוק שתיה בריאה, נו בסדר. הרבנית קוק או הנביא

[illegible]

שיעור מהגאון הרב חננאל כהן שליט"א ראש מוסדות "חכמת רחמים" וראש הישיבה הגדולה "לבנימין אמר"
(שיעור זה נוסר בעיר יבנה בבית הכנסת "תפלה למשה" רחוב אבוחצירא 6, בשיעור המתקיים שם מידי יום שלישי בערב בשעה 20:00 על ידי מוה"ר)

בדין אכסנאי בימי החנוכה

נושאי השיעור

בן המתארח אצל אביו או חמיו | ביאור המחלוקת | ההבדל בין נר שבת לנרות חנוכה | כיצד מעות קונות? | אכסנאי במוצאי שבת | הדלקת נרות בבית מלון.

להשתתף בתשלום. ולמד מזה מרן הרב עובדיה, שאם הבן סמוך על שולחנו אפילו רק ליום זה, אינו צריך להשתתף. חלק בן זהו כדברי הרב המלך, שמסתמך מוכה לו גם אם חלל בשמן כמו שלא משלם הבן על ההאכל שאוכל. על כן פסק מרן הרב עובדיה ע"ה, שאם בן נשוי בא להתארח אצל אביו או אחיו בחנוכה, אינו צריך להשתתף בפרוות אלא יוצא בהדלקה על המארח.

הגאון רבי **שלום משאש** זצ"ל בספרו "שמש ומגן" לא הסכים עם זה. הוא סובר, שגם אם נאמר שיש מחלוקת בין הרשב"א לאורחות חיים, על כל פנים גם לדעת הרב אורחות חיים יכול הבן לכוון שלא לצאת ידי חובה ולהלדיק בפני עצמו עם ברכה, ולמה שלא יעשה כך כדי לצאת ידי כל הדעות? אמנם מרן פסק (ס"ת תרע"ו ס"ע ע"ש) שהבעל לא יכול להתכוון שלא לצאת בהדלקת אשתו בביתו, אבל זה דוקא באינו מחמדיק בביתו שהחייב הוא על ביתם, אבל כאן אף עליו חמדיק הבית ולא למצד המצוה, ואם כן הוא יכול לכוון שלא לצאת ידי חובה.

צדדים שונים

מו"ר הגאון רבי **משה לוי זצ"ל** כתב (הגהות איש מצליח הארוכות על משנה ברורה ס' תרע"ז סק"ד), שבאמת אין מחלוקת בין הרב אורחות חיים לרשב"א, אלא כל אחד דיבר על צד אחר. באורחות חיים כתב שכן נשוי הגר

רבנו מרן ראש הישיבה זצ"ל הכ"מ תירץ (אור תורה תשמ"ה ס' כ"ד), שהוריו של רבי זירא עצמם היו אורחים אצל אחרים והוצרכו להשתתף, ולכן לא פטרו את בנם.

מזכה חלק מהשמן

הרב **גן המלך** כתב (ס"מ"א) שאדם המתארח אצל חבר ללא תשלום וחברו דואג לו לכל צרכיו, אפילו אינו סמוך על שולחנו, כמו ששומה לו את האוכל כך מזנה לו חלק מהשמן, וכך יוצא ידי חובה בהדלקת המאורח אצל מדליק נרות חנוכה בעצמו. לעומת זאת מצאנו **שו"רש"א** (מס' מסכים ע"ב, ה"ז, ע"ב) שהתשובה (א"ת תקמ"א-ה' תקמ"ב), שכן המתארח אצל אביו ואוכל על שולחנו, ואביו נתן לו חדר לישון הוא ומשפחתו בפני עצמם, אותו הבן צריך להשתתף בפרוטות עם אביו ולקנות חלק מהנרות, ואם לא עשה כן אינו נפטר בהדלקתו. אם כן דברי הרשב"א הם הפירוש דברי ר' גן המלך. והכלה צריכה להיות כמזה.

מחלוקת ראשונים

מֵרֵן הַגָּאון רַבְנֵנוּ **עֹבַדְיָה יוֹסֵף** זָצ"ל כָּתַב שֶׁזוּ מַחְלֻקֶּת רַאשׁוֹנִים (שׁו"ת) יְחוּה דַּעַת ח"ו ס' מ"ג ע"ב רלז). אִמָּנֶם לִפִּי הָרֶשֶׁב"א הֵבֵן צָרִיךְ לְהִשְׁתַּתֵּף בְּתִשְׁלוֹם הַשֶּׁמֶן וְהַנֹּרוֹת, אֲבָל הֵרֵב **אוֹרְחוֹת חַיִּים** כָּתַב (הַלְכוֹת חֲנוּכָה אוֹת י"ד) שֶׁבֶן גָּדוֹל הֵדֵר בְּבֵית אֲבִיו וְאִינוּ סִמּוֹךְ עַל שׁוֹלְחָנוֹ, הֵרִי הוּא צָרִיךְ

בנים המתארחים אצל ההורים

מצוי בימי החנוכה שבאים הילדים הנשואים להתארח אצל הוריהם בשבת, האם ידליקו בפני עצמם כמו שנוהגים בנרות שבת? לפעמים האב הדליק מוקדם מעט, באים הילדים והנה הנר דולק, הפסידו את הברכה, האם יכולים להדליק בפני עצמם?

מובא במסכת שבת (דף כ"ז ע"א), אמר רב ששת: **אכנסא חייב בגר תחנכה**. כלומר, גם אורח אף שאינו בעל הבית, יוצא להדליק נרות תחנכה. בהמשך הביאה הגמרא דברי רבי יציר, וסיפר שכאשר היה בחור בישיבה, היה משתתף על המארח שלו בתשלום על נרות התחנכה, וכך יוצא ידי חובה בהדלקתו. אבל לאחר שהתחתן, אף שהיה הולך ללמוד בישיבה למשך תפוסה, עז זאת אל היה משתתף עם המארח כן פסעו היה מדליק עליו בביתו ויצא ידי חובה. כך פסע מרן בשלחן ערוך אורח חיים (ס' תרע"ו ס"א). ולכאורה יש להקשות מזה על מה שאמרנו ביאחד השיעורים הקודמים, שביי ישיבה הנמצאים בישיבה יוצאים ידי חובה בהדלקת הוריהם, אם כן למה רבי יציר לפני חתונתו אל סמך על ההדלקה בבית הוריו? אלא תרצו האחרונים על פני הגמרא (ירושלמי קידושין פ"ה ט"ז), שרבי יציר התייתם מהוריו, ואם כן אל הדליקו עליו בביתו וצריך להשתתף בפרטות עם המארח (ועיי' בסדר הדורות ערך רבי יציר).

